

Левченко М.Г.

УДК 7.071.1 (7.071.4)

ТВОРЧИСТЬ ВОЛОДИМИРА ЧУПРИНИ ЯК ЯВИЩЕ УКРАЇНСЬКОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Анотація. В статті розглядаються питання творчої та науково-педагогічної діяльності Народного художника України, професора, завідувача кафедри образотворчого мистецтва і дизайну факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету, голови Херсонської організації Національної спілки художників України у контексті розвитку національної художньої освіти у вищій школі; розкрито концептуальні авторські прийоми роботи у живопису та у системі науково-педагогічної діяльності; актуалізовано досвід Володимира Чуприни у сучасній художньо-педагогічній практиці.

Ключові слова: художня освіта, творчість, науково-педагогічна діяльність.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы о творческой и научно-педагогической деятельности Народного художника Украины, профессора, заведующего кафедрой изобразительного искусства и дизайна факультета культуры и искусств Херсонского государственного университета, председателя Херсонской областной организации Национального союза художников Украины в контексте развития национального художественного образования в высшей школе; раскрыты концептуальные авторские приемы работы в живописи и в системе научно-педагогической деятельности; актуализирован опыт Владимира Чуприны в современной художественно-педагогической практике.

Ключевые слова: художественное образование, творчество, научно-педагогическая деятельность.

Summary. In the article questions are examined about creative and scientific-pedagogical activity of the Folk artist of Ukraine, professor, manager by the department of fine art and design of faculty of culture and arts of the Kherson state university, chairman of Kherson regional organization of the National union of artists of Ukraine in the context of development of national artistic community at higher school; the conceptual author receptions of work are exposed in painting and in the system of scientific-pedagogical activity; updated on experience of Vladimir Chupryny in modern artistic-pedagogical practice.

Keywords: artistic education, creation, scientific-pedagogical activity

Розвиток українського суспільства на засадах гуманізації та демократії зумовили суттєві зміни пріоритетів і цінностей української сучасної мистецької освіти, характерною ознакою якої є поєднання традицій досвіду з інноваціями. Побудова навчально-виховного процесу у сучасних мистецьких закладах на основі утвердження загальнолюдських та національних цінностей, здійснення орієнтованого підходу до виховання полікультурності студентства. Сьогодні спонукає до переосмислення сучасного освітньо-мистецького простору, звернення до творчої, просвітницької, виховної діяльності культурно-освітніх діячів України.

Звернення до ґрунтового, науково-об'єктивного, конструктивного вивчення вітчизняного мистецько-педагогічного досвіду, спадщини видатних художників, учених, громадських діячів початку ХХІ століття є характерною ознакою сьогоденного розвитку мистецтвознавчої науки, їх вивчення забезпечує дотримання принципів єдності, системності та наступності у розвитку мистецтвознавства.

Яскравою постаттю в художній освіті України є Народний художник України, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету, голова Херсонського осередку Національної спілки художників України Чуприна Володимир Григорович.

Про творче життя майстра написано чимало. Повеєнне дитинство, сповнене поневірянь і турбот, перші захоплення малюванням. Потім була Республіканська середня художня школа ім. Т.Шевченка. Саме тут відбувається зустріч із видатним херсонським художником Олексієм Олексійовичем Шовкуненком.

Шлях в мистецтві для Володимира Григоровича розпочався з посади старшого наукового співробітника художнього відділу Херсонського краєзнавчого музею. Саме а той час закладалися підвалини майбутнього художнього музею ім. О.Шовкуненка. Потім п'ять років очолював місцеві художні майстерні Художнього фонду України і паралельно викладав історію мистецтва в училищі культури. З 1975 року протягом двадцяти п'яти років працював на посаді начальника обласного управління культури. З його ініціативи в Херсоні побудовані обласна наукова бібліотека ім. О.Гончара, обласні дитяча та юнацька бібліотеки, отримали нову прописку краєзнавчий та художній музеї, музичне училище, літературний відділ краєзнавчого музею, театр ляльок, побудовано багато закладів культури.

Незважаючи на велику зайнятість В.Чуприна постійно працював як художник. З 1987 року він став членом Спілки художників України. У 2002 р. він отримує наукове звання доцента, у 2004 р. – професора кафедри образотворчого мистецтва.

Володимир Григорович Чуприна учасник багатьох групових та персональних художніх виставок як в Україні, так і за кордоном. Його твори зберігаються в державних музеях посольствах, міністерствах, у навчальних закладах та приватних колекціях.

У 80-х роках у Києві на республіканській виставці «Квітуча Україна» вперше були виставлені художні твори майстра, виконані олією та аквареллю.

Щоб мати повне уявлення про творчість В.Чуприни, необхідно звернутися до серії його творчих робіт, а їх він створив чимало. Саме по серіях можна простежити певні періоди в його творчому становленні, зміни в трактуванні зображуваного.

Скажімо, йдеться про серію робіт 1987 року «Крим зимовий», що він трактує, переважно, в стриманій кольоровій гамі. Всім творам цього періоду притаманна вивірена, делікатна тональність. Здавалося б, при такому прочитанні природи автор мусив би оперувати стриманим мазком, але в нього все навпаки: широке, співуче подання зображуваного гармонійно входить у співдружність із домінуючою кольоровою гамою серії. Це надає його творам особливої вишуканості при енергійній, темпераментній техніці виконання [2, с. 55].

У наступних серіях початку 90-х років – «Моя хата на лимані», «По слідах Козацької слави», «Моршинські мотиви» - автор свідомо трактує порізнному пейзаж і натюрморт. Натюрморти набирають активного кольору, особливо там, де зображені квіти; посуд, в якому вони стоять, детально не моделюється, а подається як натяк на реальність, що надає можливість художнику акцентувати увагу на головному.

У пейзажах В.Чуприна вперше звертається до монотипії. Ювелірної витонченості мазок заповнюється тонким ажуром, техніка (при всій насиченості кольорової гами) нагадує імпресіоністичне бачення навколишнього світу. Такий незвичний контраст між експресивним трактуванням вибраних мотивів і густою насиченістю кольору надають його роботам небаченої індивідуальної своєрідності.

З роками живопис Володимира Чуприни стає все більш вишуканим, збагачується техніка виконання. В одній роботі автор використовує і сполучає різні прийоми: «академічну акварель», «монотипію» та «акварель по-мокрому». Від такого сусідства технік ефект сприйняття надзвичайний. Не випадково, на всеукраїнських художніх виставках роботи В.Чуприни розміщують у залах серед олійного живопису, щоб вони не «забивали» собою тендітну акварель.

Як відзначає О.Федорук «Херсонський художник Володимир Чуприна приваблює настроєвим ліризмом, емоційним наставленням до усього, що є об'єктом його творчих інспірацій, тією мелодійною, доступною для душі кожного нотою, що звищує суб'єктивні уявлення про реальне буття. Виразною видовою прикметою творчості знаного митця є його акварелістка від перших боязких спроб початкуючого художника, якого лякав дотик фарби до паперу і який ці спроби повторював день за днем, до нинішніх просторових композицій майстра, який сам щораз напрошує себе на ускладнені формальні завдання, винаходить суто власні іманентні його стильовим уподобанням прийоми. Ця акварелістка Чуприни є наскрізь мистецьки довершеною, з несподіваними «заливами» кольорів, у сенсі форми цілісно вдалою, з яскравим устремлінням до врівноваження композиційних структур. Чуприна не багатослівний у своїх сюжетних композиціях. Він доступний у сприйнятті. Це від його акварельного малярства, що дошукує краси в простому, буденному, «витає ноту» краси з такого, здавалось би, банального сюжету, яким в натюрморті можуть бути яблука з глеком молока на дощатому столі, або в'язка риб із сіткою, або в квітах букети жоржин, півоній чи айстр, або в численних видах улюбленого ним Станіслава, чарівної бухти на лимані, рибальськими сейнерами, глиняними берегами і хатами, що туляться до стрімких круч» [1, с. 3].

У довіднику «Сучасні українські художники» його називають і графіком (адже акварель – вид графіки), і живописцем (бо роботам майстра притаманна живописність).

Але, мабуть, ніхто краще не визначить його любов до натюрморту, як сам митець: «натюрморт – «мертва природа» (з франц.) як окремий жанр для мене майже не існує. Я його сприймаю, як той-таки пейзаж, тільки не віддалений від глядача. Тому не випадково і в пейзажах, і в натюрмортах у мене існують пори року – весна, літо, осінь, зима. Люблю малювати квіти, фрукти, овочі на тлі пейзажу, свідомо відмовляюся від побутових речей, які на мою думку, ставлять натюрморт на побутовий рівень. Я ж намагаюся, щоб «мертва природа» відтворена пензлем, не відкривалася від живої» [1, с.

6].

Здається, що художник В.Чуприна часто замислювався над тим, хто ж продовжить його мистецтво та як передати набутий досвід? І врешті-решт було зроблено правильний вибір – зараз професор Володимир Чуприна завідує кафедрою образотворчого мистецтва і дизайну в Херсонському державному університеті, він веде курси зі спеціальності, розробив курс «Мова образотворчого мистецтва».

Діяльність В.Чуприни в системі вищої школи – вагоме слово в сучасній культурологічній освіті. Йому вдалося вийти за межі сталих уявлень про викладача-художника завдяки сміливості пошуку та професійній майстерності, здобутих роками пошуків, творчої еволюції.

Ім'я Володимира Чуприни занесено до енциклопедії українського та світового мистецтва. У 2001 році

митець став переможцем Міжнародного конкурсу «Золота фортуна».

Основними чинниками, що вплинули на формування В.Чуприни як художника-викладача стали: набуття різноманітних знань, спостереження за наставниками в процесі навчання, потяг до засвоєння функцій мистецької освіти (мотиваційно-виховних, культурологічних, пізнавальних, комунікативних тощо).

Авторська художньо-педагогічна система професора Чуприни В.Г. ґрунтується на творчо-індивідуальному підході підготовки майбутніх художників-викладачів.

Саме така людина опинилася в епіцентрі будівництва кафедри образотворчого мистецтва і дизайну, вперше в м. Херсоні забезпечивши вузівську підготовку фахівців.

Формування викладацького колективу кафедри – велика проблема в кожному навчальному закладі, а тем більше в провінціальному Херсоні.

Але «продюсерська» роль завідувача кафедрою визначила основні пріоритетні завдання, завдяки яким поступово зміцнилася матеріальна база спеціальності, випускники стають членами Національної спілки художників, перемагають на олімпіадах, конкурсах тощо.

Отже, узагальнюючи розмову про нашого сучасника, мешканця Півдня України, що працює в особливому середовищі краю, дає нам право вписати його ім'я до низки видатних майстрів мистецької педагогіки ХХІ століття.

Джерела та література:

1. Акварелі Володимира Чуприни. Альбом / Авт. вступної статті О. Федорук. – Херсон : «Наддніпряночка», 2005. – 124 с.; іл.
2. Левченко М. Життя, присвячене мистецтву / М.Левченко // Мистецтво і освіта. – 2003. – №2. – С. 55-56.
3. Південна краса України. Херсонщина мистецька / Упор. В.Чуприна. – Київ – Херсон : Bona Mente, 1998. – 136 с.
4. Художники Херсонщини / Під ред. В.Чуприни. – Херсон : «Наддніпряночка», 2002. – 168 с.
5. Чуприна Володимир. Малярство. Альбом. – Київ, 1995. – 23 с.; іл.

Микитинец А.Ю.

УДК 130.2

КУЛЬТУРНА АНТРОПОЛОГИЯ:

ГРАНИЦЫ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО ДИСКУРСА

***Аннотация.** Статья посвящена прояснению дисциплинарного статуса культурной антропологии. Целью статьи является уточнение смысла понятия «культурная антропология» посредством обозначения его дисциплинарных границ.*

Автор сравнивает культурную антропологию с этнографией, этнологией и культурологией. По его мнению, в фокусе культурного антрополога находится непосредственно человек, которого возможно объяснить через раскрытие того социокультурного смыслового пространства, к которому он принадлежит. Особое внимание в статье уделяется направлению, которое называется автоантропология.

По мнению автора, культурная антропология идёт индуктивным путем, собирая странную мозаику культурных смыслов в единую уникальную картину, и прибегая при этом ко всему методологическому богатству гуманитарных наук: от философской герменевтики до прикладной социологии.

В выводах отмечается, что культурная (социальная) антропология – это не этнология и социология, несмотря на первоочередной интерес к устойчивым примитивным и современным социальным структурам, не психология, невзирая на акцентирование на моделях и мотивациях поведения человека, не история, теория или философия культуры. Иначе говоря, границы культурной антропологии определяются её идиографической принадлежностью, индуктивной направленностью и некоторой доминантой синхронии над диахронией.

***Ключевые слова:** культурная антропология, человек, автоантропология, культура.*

***Анотация.** Статья посвящена прояснению дисциплинарного статуса культурной антропологии. Методом статьи є уточнення значення поняття «культурна антропология» за допомогою позначення його дисциплінарних меж.*

Автор порівнює культурну антропологию з етнографією, етнологією та культурологією. На його думку, у фокусі культурного антрополога знаходиться безпосередньо людина, яку можливо пояснити через розкриття того соціокультурного смислового простору, до якого вона належить. Особливу увагу в статті надається напрямку, який називається автоантропология.

На думку автора, культурна антропология иде индуктивным шляхом, збираючи дивну мозаїку культурних значень в єдину унікальну картину, та вдаючись при цьому до всього методологічного багатства гуманітарних наук: від філософської герменевтики до прикладної соціології.

У висновках наголошується, що культурна (соціальна) антропология – це не етнологія і соціологія, не дивлячись на першочерговий інтерес до стійких примітивних і сучасних соціальних структур, не психологія, незважаючи на акцентування на моделях та мотиваціях поведінки людини, не історія, теорія або філософія культури. Інакше кажучи, межі культурної антропологии визначаються її ідіографічною приналежністю, індуктивною спрямованістю та деякою домінантою синхронії над діахронією.

***Ключові слова:** культурна антропология, людина, автоантропология, культура.*